Eğlenceli Tarih 117

10 NUMARA OSMANLI

MAZLUM AKIN

İŞTE KUDRETLİ PADİŞAHIMIZ!..

...GÖRKEMLİ SARAYINDAN MUHTEŞEM BİR TÖRENLE ÇIKARAK...

...YİNE BÜYÜK BİR MEYDAN MUHAREBESİ ZAFERİNE GİDİYOR!

VAY BE, BİR CÜMLEYLE OSMANLI'YI ÖZETLEDİ!

Eğlenceli Bilgi

10
KUDRETLİ PADİŞAH

OSMAN GAZİ

Bir Türkmen soylusu olan Halime Hatun ile Ertuğrul Gazi'nin en küçük oğulları olan Osman Gazi 1258'de Söğüt'te doğdu.

Dedesi Gündüz Alp gibi babası Ertuğrul Gazi de Kayı boyunun başkanı olduğundan liderlik seminerlerine katılmasına gerek kalmadı; bu özellik zaten kanında vardı! Nitekim babası 1231'de Selçuklu sınırına girme hatasını işleyen İznik İmparatoru'na karşı Selçuklu akıncılarının komutanı olarak öyle bir ceza kesmişti ki... Hem Karacahisar'ı ve Söğüt'ü zapt etmiş hem de Bilecik Rum Tekfurunu vergi borçlusu çıkarmıştı! Anadolu Selçuklu hükümdarı Alaeddin Keykubat da bu hizmetine karşılık Söğüt ve civarını Ertuğrul Bey'e yurtluk olarak bırakmıştı.

Boyun yönetimi onda

Uç Beyi olan babası zamanında konar-göçer aşiret hayatının cesur Kara Osman Bey'i olarak nam saldı. Ertuğrul Gazi'nin 1281'deki ölümüyle de boy ileri gelenlerinin ön seçim yapmasına bile gerek kalmadan oy birliğiyle reisliğe seçildi.

Kışın Söğüt, yazın Domaniç arasında yaylaya gidiş dönüşlerinde İnegöl Rum Tekfurunun saldırılarından artık iyice gına gelince 1284'te Pazaryeri'nde kılıcını kınından çıkarıp düşmanlarına sallamaya başladı. Üstelik yanında Abdurrahman Gazi, Konur Alp, Aykut Alp, Akçakoca ve Samsa Çavuş gibi pazıları kuvvetli Alpler de vardı ve kısa sürede civardaki Rum Tekfurlarının uyanıkken bile gördükleri en korkulu rüyası hâline geldi.

Osman Gazi'ye kafa tutulur mu!

Osman Gazi 1299'da demir madeni yatağı olan Bilecik'i almasıyla ok, mızrak, kılıç ve kalkan gibi savaş aletlerinin tedarikinde yerli ve millî üretime geçti! Beyliğin merkezini de Bilecik'e nakletti. Ama Osman Gazi'nin giderek güçlenmesi Rum Tekfurlarının gözlerine batıyordu! 1302'de Bizans'tan aldıkları kuvvetlere güvenerek ona kafa tutmaya çalıştılar. Ama Koyunhisar savaşından sonra buna bin pişman oldular.

Kolay mı kale anahtarı almak!

Osman Gazi 1321'de Marmara Denizi kıyısındaki Mudanya'yı fethederek, Kayı boyunun deniz, kum ve güneş özlemine de son verdi! Bu arada Eskişehir'de yaşayan Ahi reisi Şeyh Edebali'nin kızı Bala Hatun'a gönül vermiş, onunla evlenmişti. Bu evlilik, zaten sadece Hristiyanlara karşı verdiği mücadelenin bir gaza hareketi olarak görülüp, Ahilerin maddi ve manevi

desteğini almasını da sağlamıştı. Yine de fetihler öyle kolay olmuyor, hiç kimse kalelerin anahtarlarını çıkarıp hemen vermiyordu! Çünkü Rum Tekfurları her zaman Bizans'tan takviye kuvvet alabiliyor, sadece atlı gücü bulunan Osman Gazi ise şehirleri uzun süreli kuşatma altında tutamıyordu.

Boynuz kulağı geçti

Yine de gözüpek akıncıları sayesinde fetihlerini artırabiliyor, adaletli yönetimi sayesinde aşiretler, beyler, komutanlar onun topraklarına vize almaksızın gelebiliyorlardı. Böylece uç beylik topraklarını kırk yılda 3-4 katına çıkarmış; mirasyedi değil, miras bırakan olmuştu!

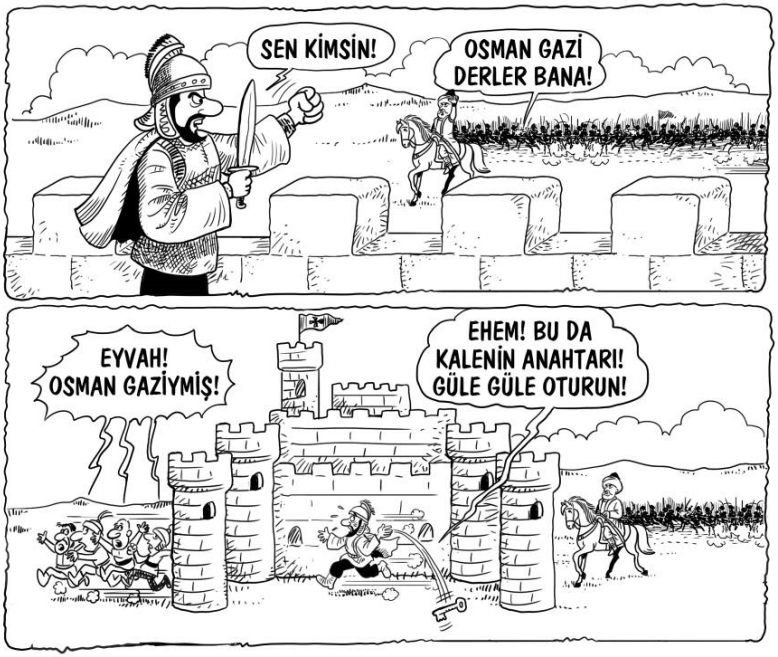

Bağımsızlığa ilk adım

Osman Gazi 1289'da İnönü ve Eskişehir'i fethiyle birlikte Selçuklu Sultanı Gıyaseddin Mesud'un gönderdiği acil kodlu fermanla Uç Bey'i olarak atandı. Anadolu Selçuklu Devleti'nin 1299'da İlhanlılar tarafından yıkılmasıyla bağımsız bir beyliğe sahip oldu.

TARİHÇİNİN BİLGİ HAZİNESİ

Osman Gazi, çadırından fethedeceği kalelere, kalelerden çadırına gidip gelen, ayrım yapmadan herkesi hoş gören, adaletli yönetimiyle döneminin bir numaralı güvenilir adamı oldu. Osman Gazi; sadece savaş ganimetleri, halkının ağnam (hayvan) vergisi ve denetim ve güvenlik hizmeti verdikleri pazarlardan elde edilen bac (pazar) vergileriyle, savaşçılarının giderlerini karşıladı. Bayındırlık işleri yaparak geliştirmeye çalıştığı beyliğin sadece bir asır sonra koskoca bir imparatorluk hâline gelmesinin ilk adımını atan kişi, Osmanlı Devleti'nin kurucusuydu.

ORHAN GAZİ

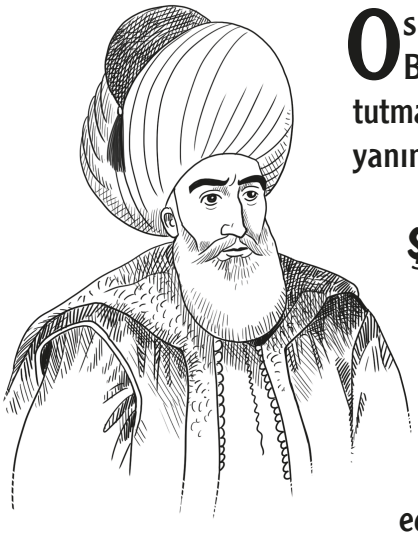

Osman Gazi'nin oğlu olan Orhan Bey 1281'de doğdu ve eli kılıç tutmaya başladığından beri babasının yanında savaşlara katıldı.

Şehir şenlendi

1320'den sonra, Osman Gazi yaşlanınca askeri komutanlığı üstlenerek fetihlerine yeni fetihler kattı. 1324'te babası tarafından "bey" ilan edilince iyice şevke geldi: 1325'te Orhaneli'ni, ertesi yıl Bursa'yı fethetti; hemen belediyecilik faaliyetlerine başladı. Şehri camiler, hastaneler, çarşılar, meydanlarla şenlendirerek beyliğin merkezini de Bursa'ya taşıdı. Boş oturmayı sevmeyen Köse Mihal, Turgut Alp, Ahi Hasan ve Evrenuz Bey gibi müthiş komutanlarıyla birlikte, büyük küçük diye ayırt etmeden etraftaki bütün kaleleri, kasabaları fethederek beyliğinin sınırlarını

genişletti. İznik'i kuşatmayı da unutmadı. Tabii bu durum Bizans İmparatoru'nun hoşuna gidemezdi. Hoşnutsuzluğunu binlerce askerle Osmanlı kuvvetlerine saldırarak göstermeye kalktı. Ama 1329'da Pelekanon'da (Darıca civarı) yapılan savaşta fena hâlde yenildi. İznikliler "aman!" deyip teslim oldular. Orhan Gazi de burasını askeri üs olarak kullanmaya başladı. Bu zaferle popülaritesi hayli artmıştı!

Karesi Beyliği'nden bomba transferler!

1334'te alınan Gemlik, 1337'de fethedilen İzmit'le birlikte, Osmanlıların eline depolanmış tahıl ve ticaret merkezleri de geçmiş oldu. Bu arada Güney Marmara'da Ulubad, Mihaliç ve Kirmastı kaleleri alınınca Karesi Türk Beyliği'yle de konu komşu olunmuştu. Tam o esnada Karesi Beyliği'nde çıkan saltanat kavgası, Orhan Gazi'nin de işe karışmasını gerektirdi ve sonuçta 1345'te Balıkesir, Kapıdağı Yarımadası (Bandırma ve Erdek), Bergama dâhil bu beyliğin büyük bir kısmı Osmanlı hâkimiyetine geçti. Üstelik Karesi Beyliği'nin Hacı İlbeyi ve Ece Halil gibi müthiş komutanları da Osmanlı hizmetine girdiler. Fetihlerin hızı onların sayesinde birkaç megabayt daha arttı! Oğlu Süleyman Paşa da 1352'de Ankara'yı Eretna Devleti'nden almayı başardı.

İlginç bir akrabalık

Zamanında Bizans İmparatorlarıyla ilişkiler ilginç bir hâl almaya başladı. Çünkü Bizanslılar hem aralarındaki saltanat mücadelelerinde hem de başka düşmanlarına karşı Osmanlılardan yardım istiyordu. Uluslararası siyaset derslerini belli ki hiç kaçırmamış olan Orhan Bey de zaman zaman asker göndererek Bizans'taki siyasi gelişmeleri izlemeye başladı. İmparatorluk taht mücadelelerinde Kantakuzen'in tarafını tuttu, hatta onun kızıyla; Nilüfer Hatun'la evlenerek akraba bile oldular!

Merhaba Rumeli!

Gerçi kayınpederi iki taraflı oynamaktan çekinmiyordu ama Bulgar ve Sırplardan korunmak için damadı Orhan Bey'in kapısını aşındırmaktan da geri kalmıyordu. Nitekim henüz Bizans'ın elinde bulunan önce Selanik, ardından Edirne'nin kurtarılması işini Osmanlılara havale etmiş, bu işin karşılığında teşekkür olarak Gelibolu'daki Çimpe Kalesi'ni vermeyi bile taahhüt etmişti. Fena anlaşma değildi! Orhan Bey oğlu Süleyman Paşa'yı Rumeli'ye gönderdi. O da Sırp ve Bulgar karma ordusunu Dimetoka'da karmakarışık edip Edirne'yi kurtardı. 1353'te geriye dönerken Çimpe Kalesi'ne askerlerini bırakmayı ihmal etmedi. Böylece daha sonra Gelibolu'yu, Bolayır, Tekirdağ'a kadar olan sahilleri derken Malkara, Keşan, Burgaz ve Çorlu'yu da alarak Rumeli'ye ilk defa Anadolu'dan getirtilen göçmenleri yerleştirdi. Anlaşılan Türkler, Avrupa'ya misafirliğe değil, yatıya kalmaya gidiyorlardı! Böylece 1362'de vefat eden Orhan Bey zamanında Rumeli'de yerleşmenin ilk adımları atılmış oluyordu.

Mini Bilgi

Orhan Bey, ilk Osmanlı medresesini 1331'de İznik'te, ilk külliyeyi 1336'da Bursa'da tamamladı. Bursa'yı tüccar ve âlimle tıka basa dolu ticaret ve kültür merkezi yaptı!

I. MURAT HÜDAVENDİGÂR

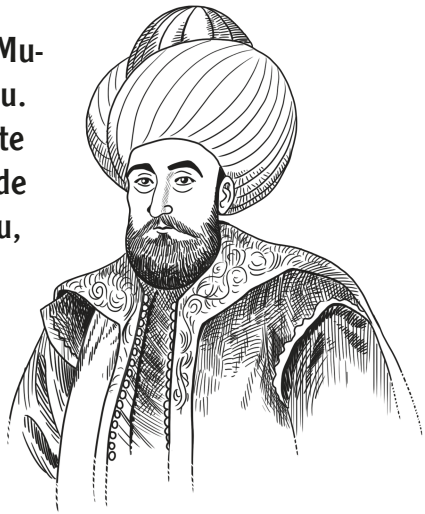

Orhan Gazi'nin oğlu olan I. Murat 1326'da Bursa'da doğdu. Ağabeyi Süleyman Paşa'yla birlikte omuz omuza, Rumeli fetihlerinde düşmanlarla dövüştü, kalkan tuttu, kılıç salladı; onun ölümünden sonra buradaki birliklerin komutanı oldu.

Fırsatçı Bizanslılar!

Beyler, kumandanlar ve Bursa Ahilerinin desteğiyle tahta çıkmıştı ama Karamanoğulları Beyliği'nin fitnesiyle şehirlerini kendileri yönetmeye kalkan Ankara ve Eskişehir'deki ahilerle arası bozuldu. Tahta geçtiği yıl; 1362'de mecburen buralarda yeniden boy göstermesi gerekti. Orhan Gazi'nin vefatından yararlanmak isteyen Bizanslılar da fırsat bu fırsat deyip Rumeli'de kaptırdıkları yerleri geri almaya başlamışlardı. Neyse ki, Anadolu'da fazla oyalanmayan I. Mu-

rat Rumeli'ye geçerek, komutanları Evrenuz Bey, Hacı İlbey ve Lala Şahin Paşa'nın gayretleriyle Bizanslılara rövanş fırsatı vermedi. Hatta Lüleburgaz, Dimetoka ve Kırklareli'ni alıp, Sazlıdere'ye kadar her nasılsa gelmiş olan Rum ve Bulgar ordularını da eli boş göndererek 1363'te Edirne'yi fethetti.

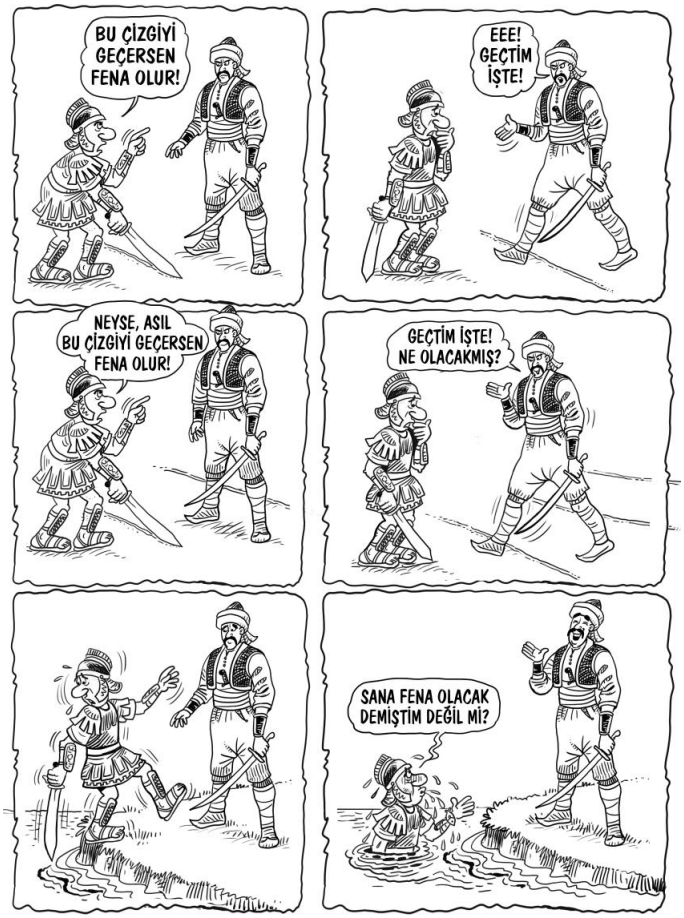

Hoş geldiniz, güle güle

1364'te Filibe'nin alınmasıyla artık Bulgar ve Sırpların kapsama alanı dışında kalıp, yardım alma imkânını kaybeden Bizanslılar, I. Murat'la anlaşmak zorunda kaldılar. Bizanslılar, onun Anadolu'da yapacağı harekâtlara askerî destek bile vermeye razı oluyorlardı. Ama Filibe alınınca şehrin Rum kumandanının gayretleri ve Türklere karşı olan her harekette geri kalmamayı prensip(!) edinen Papalığın desteğiyle aynı yıl Macar, Ulah, Sırp, Bulgar, Leh ve Boşnaklardan oluşan bir Haçlı ordusu hemen toparlanıp Edirne'ye yollandı. Ellerini kollarını sallayarak Meriç nehrini bile geçen Haçlılar, Sırp Sındığı'nda (1364) Hacı İlbeyi'nin sürpriz baskınına uğradıklarında soluğu memleketlerinde zor aldılar.

Osmanlı ne derse o!

Zaten I. Murat Rumeli'deki fetihlerine bir çay molası bile vermeden devam edecekti. Bu yüzden 1365'te Edirne'yi başkent yaptı. 1371 ve 1372'de kazandığı çifte Çirmen savaşlarıyla Doğu Trakya'da artık neresi varsa her yer elinin altındaydı! Sofya hariç kuzey Bulgaristan'da Bulgarların elinde pek bir yer kalmamış, Sırplardan da Makedonya ve Batı Trakya alınmıştı. Her iki ülke de pes etmişti.

I. Murat'tan atak üstüne atak!

Bu arada I. Murat, Hamidoğulları'ndan kelepir fiyata birkaç parça arazi -Akşehir, Seydişehir, Beyşehir, Yalvaç'ı- satın aldı. Bu arada Rumeli'de Manastır, Niş, Sofya alınmış, özellikle Bulgarların iyice damarına basılmıştı! Ertesi yıl Sırp ve Boşnak kuvvetleri Ploşnik'te bir muharebe kazanınca bütün Balkan devletleri heyecanlanmışlar, hemen yeni bir Haçlı ordusu kuruvermişlerdi! Ama I. Murat önce Bulgarları saf dışı etti, ardından 1389'da Kosova Ovası'nda ortalıkta kim var, kim yoksa hepsini!

Tez Yeniçeri Ocağı kurula!

I. Murat, toprağı genişleyen, nüfusu artan, hâliyle düşmanı çoğalan devletin teşkilatını geliştirdi. En önemlisi parlak fikirli Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa'nın yeni önerisini uygulamasıydı! Esir alınan Hristiyan gençlerinden oluşan bir asker ocağının (Yeniçeri Ocağı) ve bunların yetiştirilmesi için Acemi Ocağı'nın kurulmasını sağladı.

YILDIRIM BAYEZİD

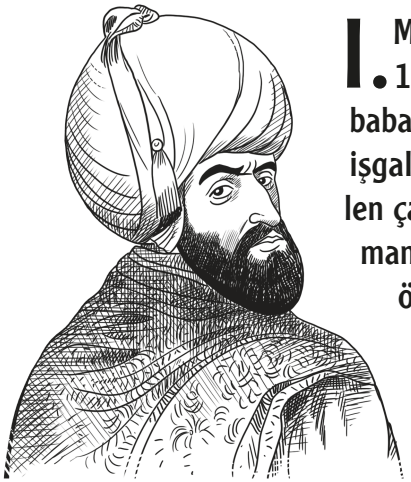

I. Murat'ın oğlu olan Yıldırım Bayezid 1354'te Edirne'de doğdu. Daha babası zamanında, 1386'ta Beyşehir'i işgal eden Karamanoğulları'yla girilen çarpışmada Rumeli askerlerine kumanda ediyordu. Cephenin her yerine öyle süratli yetişip, işleri düzeltiyordu ki bu başarısı sayesinde "Yıldırım" unvanını almıştı.

Yıldırım'ın stratejik aklı

Babası Kosova'da savaş alanını gezerken şehit edilince devlet erkânının ortak kararıyla hükümdarlığa getirildi. Ancak bundan sonra hükümdar değişikliği Anadolu'daki Türk Beyliklerinin otomatikman Osmanlı topraklarına saldırmalarına neden olacaktı! Bunun üzerine Yıldırım Bayezid hemen bir beyin fırtınasına girişti; Paşa Yiğit, Firuz Bey gibi Akıncılarını Balkan fetihlerine gönderirken önce Sırplarla, ardından tahtlarına kendi elleriyle

oturttuğu -güce bak be- ortak Bizans İmparatorları İoannes ve Manuel'le onları fazla gücendirmeyecek antlaşmalar yaparak arkasını sağlama aldı ve Anadolu'ya geçti.

Yıldırım gibi çarptı!

1390'da takip edilmesi zor bir hızla, Germiyanoğulları'nı, Aydınoğulları'nı, Menteşe ve Saruhan Beyliklerini hemen hiç savaşmadan anında ilhak ediverdi. Ertesi yıl Hamidoğulları'ndan kalanları ve Karamanoğulları'nın işgal ettiği yerleri geri alıp, barış antlaşması imzalattırdı. 1392'de ikide bir Sivas hâkimi Kadı Burhaneddin'e güvenerek efelenen Candaroğulları Beyliği'ne son vererek Kastamonu'yu aldı. Kadı Burhaneddin'in elinden de Osmancık, Merzifon ve Amasya'yı alıp Yeşilırmak'a ulaştı.

